

SXEDIO.J62

28.5.1964: ΕΝΩ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΡΙΒΑΣ, ΩΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΕΜΕΚ, ΕΙΣΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΣΤΡΑΤΟΥ ή ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ ΑΠΟ **8.500** ΑΝΔΡΕΣ ΠΛΕΟΝ ΕΦΕΔΡΕΙΑ, ΩΣΤΕ ΝΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΘΕΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ ΣΤΟ ΝΗΣΙ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΟΠΛΙΣΜΟΥ

Ο Γεώργιος Γρίβας Διγενής μετά την ανάκληση του στην ενεργό υπηρεσία στρώθηκε στη δουλειά.

Ετσι τέθηκε επικεφαλής του Ειδικού Μικτού Επιτελείου Κύπρου, ΕΜΕΚ που διατηρούσε ειδικό γραφείο στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμυνας της Ελλάδας, ΓΕΕΘΑ και άρχισε να ετοιμάζει τα σχέδια του για την Κύπρο και την κάθοδο του στο νησί.

Με τα σχέδια του ο Στρατηγός Γρίβας (Σπύρου Παπαγεωργίου τα κρίσιμα ντοκουμέντα του Κυπριακού **1959-1967** τόμος Α Αθήναι, εκδόσεις Γ. Λαδιά, **1983** σελ. **319**) εισηγείτο τη συγκρότηση **12** Ταγμάτων τακτικού Στρατού με τη στράτευση των Κυπρίων και άλλης εφεδρείας από διπλάσια τάγματα και τη διάθεση των απαραίτητων πόρων για ενίσχυση των μονάδων αυτών με κατάλληλο υλικό.

Παράλληλα με ένα σημείωμά του στον Υπουργό Εθνικής Αμυνας Πέτρο Γαρουφαλιά, ζητούσε την αποστολή οπλισμού από την Ελλάδα στην Κύπρο.

Αναφερόταν στο σχέδιο που κατήρτισε ο Στρατηγός Γρίβας:

"**1.** Τα συνημμένα αναφέρονται εις το σχέδιον αμύνης της νήσου Κύπρου ούτινος κύρια σημεία είναι:

α. Η άμυνα της νήσου στηρίζεται κυρίως επί του κυπριακού στοιχείου.

β. Το έργο των Κυπριακών δυνάμεων αποβλέπει εις την απόκρουσιν πάσης εξωτερικής εχθρικής ενεργείας.

γ. Την βάση αναπτύξεως του ενεργού στρατού θα αποτελέση η ήδη υφισταμένη ΕΘΝΟΦΡΟΥΡΑ.

2. Βάσει των ανωτέρω προβλέπεται:

α. Ανάπτυξις ενεργού στρατού δυνάμεως **12** Ταγμάτων συν εις λόχος (περίπου **8.5000** άνδρες).

β. Εκπαίδευσις ικανού αριθμού Κυπρίων διά την εφεδρείαν και την εκ τούτων συγκρότησιν εν καιρώ Στρατού εκστρατείας ήτοι **31-32** Τάγματα.

γ. Οργάνωσις Δυνάμεως εσωτερικής ασφαλείας, δι' εξουδετέρωσιν της εντός της Νήσου υφισταμένης αντιστάσεως των Τουρκοκυπρίων (παρεμφερείς προς ΤΑΕ). Χρονικώς αι δυνάμεις αύται θα είναι διαθέσιμοι:

1. Ενεργός δύναμις των **12** Ταγμάτων εντός μικρού χρονικού διαστήματος (**10** ημέραι περίπου).

2. Δύναμις εφεδρείας εντός διμήνου περίπου: Πιστεύω όμως ότι διά συντόνων προσπαθειών αι οποίαι θα καταβληθούν, αι δυνάμεις αύται θα καταστουν αξιόμαχοι και υπολογίσιμοι εντός μηνός.

3. Η ανάπτυξις ενεργού Στρατού δυνάμεως **8.500** ανδρών συνεπάγεται οικονομικάς επιβαρύνσεις. Τούτο πρέπει να ρυθμισθή εν συνεννοήσει μετά της Κυπριακής Κυβερνήσεως. Πρέπει να διοργανωθούν οικονομικάί μονάδες εν τω Κυπριακώ Στρατώ και να κανονισθή υπό ποίας υπηρεσίας θα γίνεται ο έλεγχος της διαχειρίσεως των.

4. Αι σχέσεις Κυπριακής Κυβερνήσεως και στρατιωτικών αρχών ΚΥΠΡΟΥ δέον να διαστυπωθούν εγγράφως ως απεφασίσθη κατά την πρόσφατον συνάντησιν μας μετά του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

5. Δέον να κατοχυρωθή διά Διατάγματος η συγκρότησις του Στρατηγείου ΚΥΠΡΟΥ ίνα έκαστος αναλάβη τας ευθύνας και αρμοδιότητας του.

6. Αι αιτούμεναι προς συγκρότησιν τελικώς μονάδες **32** τάγματα είναι απαραίτητοι διά μίαν αποτελεσματικήν άμυναν και δεν θα πρέπει να υποστούν μείωσιν διά τους ακόλουθους λόγους:

α. Τα μέσα πυρός ημετέρας τακτικής μονάδος υστερούν των τοιούτων αντιστοίχου μονάδος του αντιπάλου, διότι η τελευταία διαθέτει πλην των ιδίων μέσων και τοιαύτα ενισχύσεως εκ του ανωτέρου Τουρκικού ή Στρατηγικού κλιμακίου (πυροβολικόν,

άρματα, αεροπορία). Η ημετέρα μονάς διαθέτει μόνον τα ιδικά της μέσα με ελαχίστην και τελείως ανεπαρκή υποστήριξιν του ανωτέρου κλιμακίου. Η άμυνα μας συνεπώς θα στηριχθή κυρίως εις τα μέσα πυρός, τα οποία διαθέτουν τα τάγματα Πεζικού.

β. Οι τομείς πρέπει ευθύς εξ αρχής να διαθέτουν τας απαραίτητους δυνάμεις διά αποτελεσματικήν άμυναν, διότι η μετακίνησις εφεδρειών εν ημέρα, αν μη αδύνατος, θα επιβραδυνθή σημαντικώς υπό της αντιπάλου αεροπορίας, ης η επέμβασις θα είναι λίαν αποτελεσματική, αφ' ενός μεν διότι δύναται να πραγματοποιήση ικανόν αριθμόν εξόδων αφ' ετέρου δε λόγω του σχετικώς ακαλύπτου εδάφους, εφ' ου θα μετακινηθούν αι εφεδρείαι εις τον χώρον της πεδιάδος Μεσαορίας, προς ενίσχυσιν των σπουδαιοτέρων τομέων των δύο συγκροτημάτων (Κυρηνείας-Μόρφου και Καρπασίας-Αμμοχώστου).

γ. Εφόσον είναι βέβαιον ότι υπάρχει το έμψυχον υλικόν εν Κύπρω διερωτώμαι διατί δεν πρέπει να συγκροτηθούν αι αιτούμεναι μονάδες του Στρατού εκστρατείας, ώστε να δύνανται μόναι να επαρκέσουν εις εχθρικήν απόβασιν, απαλλασσομένης ούτω της ηγεσίας του Στρατεύματος να διαθέση εις το μέτωπον Κύπρου ενισχύσεις εξ Ελλάδος.

Δι' εμέ ουδείς περιορισμός πρέπει να υφίσταται ως προς τούτο, πλην εκείνου του υπαγορευομένου υπό του δυναμένου να διατεθή αψύχου υλικού (οπλισμός κλπ). Εξ άλλου ο προϋπολογισμός δεν πρόκειται να επιβαρυνθή πολύ διά τας μονάδας του εν ενεργεία στρατού, διότι αι υπόλοιποι μονάδες θα κληθούν μόνον εις περίπτωσιν αποκρούσεως εχθρικής αποβάσεως, αλλά τότε δε τίθεται πλέον ζήτημα οικονομικών δαπανών, καθότι πρόκειται διά τον υπέρ όλων αγώνα.

7. Η ανάπτυξις ενεργού Κυπριακού στρατού απαιτεί ενίσχυσιν εις αξιωματικούς και υλικόν ως οι υπαβαλλόμενοι πίνακες.

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Γ ΓΡΙΒΑΣ-Διγενής.

Κοινοποιείται

Κον Πρόεδρον Κυβερνήσεως,
Αρχηγούς ΓΕΕΘΑ και ΓΕΣ
Στρατηγόν Καραγιάννην

Εξ άλλου, σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα, τον ίδιο μήνα ο Στρατηγός υπέβαλε προς το Υπουργείο Εθνικής Αμυνας πρόταση για διάθεση οπλισμού προς τον Στρατηγό Γ. Καραγιάνη που βρισκόταν ήδη στην Κύπρο επικεφαλής της Εθελοντικής Εθνοφρουράς.

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

Εισηγητικόν σημείωμα.

1. Σκοπός της παρούσης εισηγήσεως είναι η διάθεση οπλισμού εις ΣΔΙΚ. Συμπληρωθέντος ήδη του απαιτούμενου οπλισμού δια τα **12 Τ.Π. δέον :**

α. Να σταλούν μέχρι **10 Ιουνίου** διά την οργάνωσιν των πρώτων Ταγμάτων Πεζικού εξ υποχρεωτικής στρατεύσεως εκτός του εις αποθήκας της Κύπρου ευρισκομένου ήδη οπλισμού τα κάτωθι:

1. Μπρεν: **206**
2. Τυφέκια: **850**
3. Στεν: **0**
4. Περίστροφα **186**
5. Πολυβόλα Βίκερς: **4**
6. Ολμοι **60** χιλ: **9**
7. Μπαζούκας **3,5: 9**
8. ΠΑΟ **57** χιλ: **8**
9. Ασύρματοι-τηλεφ-Τηλεφ. Πινακ-Καλώδιον

β. Από **10 Ιουνίου** μέχρι τέλους Ιουνίου **1964** δέον να αποσταλούν διά την συγκρότησιν ετέρων εξ Ταγμάτων εξ υποχρεωτικής στρατεύσεως τα κάτωθι υλικά:

1. Μπρεν **234**
2. Τυφέκια : **2106**
3. Περίστροφα : **186**
4. Πολυβόλα Βίκερς: **26**
5. Ολμοι **3: 42**

6. Α/Τ εκτοξευταί ή ΠΙΑΤ;;

7. Ανάλογα υλικά Δ\Β -ΣΥΠ.

Στις 7 Μαΐου ο Υπουργός Εσωτερικών και Αμυνας Πολύκαρπος Γιωρκάτζης πραγματοποίησε ένα νέο ταξίδι στην Αθήνα όπου συναντήθηκε με τον Υπουργό Εξωτερικών Σταύρο Κωστόπουλο και τον Στρατηγό Γρίβα, τον οποίο ενημέρωσε για την πορεία των πραγμάτων στην Κύπρο και τις προετοιμασίες για δημιουργία της Εθνικής Φρουράς και για το επικείμενο νέο ταξίδι του Υπουργού Εμπορίου Ανδρέα Αραούζου στη Μόσχα για να συζητήσει περαιτέρω το θέμα του ρωσικού οπλισμού που θα εξασφάλιζε τελικά η Κύπρος από τη Ρωσία.

Στη συνάντηση αυτή ο Στρατηγός Γρίβας που βγήκε για καλά από την αδράνεια θα πρέπει να επέδωσε στον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη ένα σχέδιο που είχε καταρτίσει ο ίδιος για να αντιμετωπισθεί τουρκική απόβαση στην Κύπρο και το οποίο είχε υποβάλει στις Ελληνικές αρχές με αντίγραφο στον Στρατηγό Γεώργιο Καραγιάννη, ο οποίος βρισκόταν ήδη στην Κύπρο επικεφαλής της εθελοντικής Εθνοφρουράς.

Στη συνάντηση αυτή του Πολύκαρπου Γιωρκάτζη με τον Στρατηγό Γρίβα θα πρέπει να έγιναν και οι τελευταίες διευθετήσεις για την άφιξη του Γρίβα στην Κύπρο, παρ' όλον ότι η Ελληνική Κυβέρνηση παρουσιαζόταν κάπως απρόθυμη να τον αποστείλει στο νησί και καθυστέρουσε να δώσει τις σχετικές οδηγίες.

Ωστόσο στην Κύπρο όλα προχωρούσαν με βάση τα σχέδια του Στρατηγού Γρίβα και ο Πρόεδρος Μακάριος σε συνέντευξη του στο Ελληνικό Ιδρυμα Ραδιοφωνίας (29.5) ανέφερε:

"Ο Αρχηγός της ΕΟΚΑ, όχι μονον παρακολουθεί μετά ζηρού ενδιαφέροντος τον σημερινόν αγώνα του Κυπριακού ελληνισμού, αλλά και παντοιοτρόπως συμβάλλει με την στρατιωτική ικανότητά και πολύτιμον πείραν του εις την επιτυχή διεξαγωγήν του αγώνος. Δεν νομίζω ότι αποκαλύπτω μυστικόν εάν είπω ότι ο Στρατηγός Γρίβας διαβιβάζει εξ Αθηνών εισηγήσεις και οδηγίας και εργάζεται επί σχεδίων

διά την άμυναν της νήσου".

Ήδη στην Κύπρο είχαν προχωρήσει οι διαδικασίες κλήσης εφέδρων για κατάταξη στην Εθνική Φρουρά τριών ηλικιών (1943, 1944 και 1945) που μπορούσαν να σχηματίσουν μια δύναμη 8.500 ανδρών, όπως εισηγείτο ο Στρατηγός Γρίβας.

Στην Κύπρο είχε αρχίσει επίσης να διοχετεύεται το κατάλληλο στρατιωτικό υλικό και ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας Πέτρος Γαρουφαλιάς με επιστολή του στον Στρατηγό Γρίβα στις 28 Μαΐου 1964 ανέφερε:

" Σας υπενθυμίζω τα μέτρα και τας αποφάσεις:

1. Εξητάσθη ο ρυθμός του εφοδιασμού του Κυπριακού Στρατού διά του αναγκαίου πολεμικού υλικού, σύμφωνα με το δοθέν παρ' υμών σημείωμα και ευρέθη ότι ο ρυθμός ήτο όχι απλώς ικανοποιητικός, αλλά εξαιρετικά γοργός.

Το Γενικόν Επιτελείον Στρατού είχε μετ' εξαιρετικής ταχύτητος αρχίσει την αποστολήν του απαιτούμενου συμπληρωματικού πολεμικού υλικού σήμερον δε, όπως άλλως τε και υμείς διαπιστώνετε εις το υπόμνημά σας άπαν το αναγαίον πολεμικόν υλικόν έχει σταλή και παραδοθή εις τον Κυπριακόν Στρατόν.

2. Είχατε συστήσει όπως πλην του Στρατηγού κ. Καραγιάννη αποσταλή και ωρισμένος αριθμός ανωτέρων αξιωματικών διά την επιτελικήν πλαισίωσιν του, διά την Διοίκησιν των Τομέων και συγκροτημάτων, καθώς και όπως συμπληρωθή ο αριθμός των αξιωματικών και υπαξιωματιών διά την στελέχωσιν των 12 Ταγμάτων του Κυπριακού Στρατού.

Την στιγμήν κατά την οποίαν σας γράφω απεστάλησαν και ευρίσκονται εν Κύπρω άπαντες οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί οι αναγκαίοι διά την στελέχωσιν του Κυπριακού στρατού, γεγονός όπερ σας είναι άλλως τε γνωστόν.

(...) Γνωρίζετε πολύ καλά, Κύριε Αρχηγέ, ως εξέθεσα και κατά την σύσκεψιν εις Καστρί παρουσία του κ. Προέδρου της Κυβερνήσεως και του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και λοιπών, ότι η

Κυβέρνησις, άμα τη αναλήψει της εξουσίας έθεσεν ως σκοπόν την οργάνωσιν Τακτικού Κυπριακού Στρατού, ούτως ώστε η Κύπρος να καταστή και ή να αμυνθή αποτελεσματικώς δι' ιδίων της δυνάμεων εναντίον εχθρικής αποβάσεως και ν' αποφευχθή η εμπλοκή της Ελλάδος εις ένα Ελληνο-τουρκικόν πόλεμον, δεδομένου ότι ασήμαντος λόγω της αποστάσεως, δύναται να είναι η βοήθεια της Ελλάδος, εις περίπτωσιν ενάρξεως εισβολής.

Προς πραγμάτωσιν του σκοπού τούτου δεν εδίστασε η Κυβέρνησις ευθύς εξ αρχής όχι μόνον να αποστέλλη καθημερινώς και εις γοργόν ρυθμόν πολεμικόν υλικόν πάσης φύσεως μέχρις ακόμη και πυροβόλων, αλλά και Ελληνας αξιωματικούς εις σημαντικόν αριθμόν, αδιαφορήσασα, διά τους κινδύνους και τας ευθύνας τας οποίας διά των πράξεων της τούτων ανελάμβανε.

Μόνον διότι η Κυβέρνησις ηκολούθησε και εφήρμοσε την πολιτικήν ταύτην, ευρισκόμεθα σήμερον εις την ευχάριστον θέσιν ώστε να έχη σταλή πολεμόν υλικόν εξοπλισμού δυνάμεως μιας Μεραρχίας και πλέον, καθώς και έμψυχον υλικόν εις αξιωματικούς και υπαξιωματικούς στελεχώσεως μιας Μεραρχίας".

Ομως από την αρχή άρχισαν τα προβλήματα. Ο Στρατηγός Γρίβας, ως αρχηγός του ΕΜΕΚ, άρχισε να παραπονείται ότι η Ελληνική Κυβέρνηση προέβαινε σε διάφορες ενέργειες για την άμυνα της Κύπρου χωρίς να τον ενημερώνει, ενώ παράλληλα έφερνε διάφορα προσκόμματα για να τον αποστείλει στην Κύπρο και γι' αυτό υπέβαλε την παραίτηση του από το ΕΜΕΚ και διαχώρισε τις ευθύνες του από την Ελληνική Κυβέρνηση.

Σε επιστολή του στον Πρωθυπουργό Γεώργιο Παπανδρέου στις **28 Μαΐου 1964** τόνιζε, σύμφωνα με τον Σπύρο Παπαγεωργίου:

"Κατ' ακολουθείαν των ανωτέρω, μετά βαθυτάτης μου λύπης απεφάσισα ως και εν τη προς Υμάς από **23ης** τρεχ. επιστολής μου εξέθεσα, διαχωρίζων τας ευθύνας μου, να εργασθώ του λοιπού διά το Κυπριακόν ως μοι

επιβάλλει το εθνικόν μου καθήκον".

Οι διαφορές προέκυψαν, εκτός του ότι ο Γεώργιος Γρίβας παραγνώριζόταν για όσα συνέβαιναν στην Κύπρο, και από μια διαταγή που είχε δώσει ο Στρατηγός Γρίβας στον αρχηγό της Εθελοντικής Εθνοφρουράς Στρατηγό Καραγιάννη να απαγορευθεί στους Τουρκοκύπριους να επεκταθούν στον Πενταδάκτυλο "έστω και διά συμπλοκής".

Αυτό δεν άρεσε στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας το οποίο παρενέβη στο Στρατηγό Καραγιάννη.

Σε επιστολή του μάλιστα στις 29 Μαΐου προς τον Πρωθυπουργό Γεώργιο Παπανδρέου ο Στρατηγός Γρίβας ανέφερε:

" Ιδιαιτέρως με εξέπληξεν η προσφάτως εκδοθείσα Διαταγή του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ διότι, ως μοι εδήλωσεν ο συντάξας ταύτην αξιωματικός ΓΕΕΘΑ αυτή προεκλήθη συνεπεία διαταγής μου προς τον Στρατηγόν Καραγιάννην, ήτις καθώριζε "να απαγορευθή οπωσδήποτε εις τους Τουρκοκυπρίους να επεταθούν επί Πενταδακτύλου, έστω και δια συμπλοκής".

Ανεξαρτήτως του ότι η Διαταγή μου αυτή ευρίσκεται εντός της συμφωνηθείσας δικαιοδοσίας μου, το υπό του Αρχηγού ΓΕΘΑ υιοθετούμενον είναι αντίθετον προς την υγιά στρατιωτικήν τακτικήν. Και ερωτώ: Είναι ορθόν εάν οι τουρκοκύπριοι κατελάβανον εν σημείον επί του Πενταδακτύλου ο Στρατηγός Καραγιάννης να μην αντιπετεθή αμέσως διά να το ανακαταλάβη, ειμή μόνον αφού ζητήση την ιδικήν μου έγκρισιν και αφού εγώ ζητήσω τη έγκρισιν του Αρχηγού ΓΕΕΘΑ; Αύτη η νοοτροπία ατυχώς, εδημιούργησε την παρούσαν εν Κύπρω τόσον επικίνδυνον κατάστασιν".

Στη συνέχεια ο Στρατηγός αναφερόταν και στο δικό του θέμα και ιδιαίτερα την μετάβαση του στην Κύπρο:

" Αι αντιρρήσεις σας διά την εις Κύπρον μετάβασιν μου, είναι δεδικοιολογημέναι διά την φανεράν τοιαύτην, ουχί όμως διά την κρυφίαν, ήτις είναι δυνατή, εκτός του ότι δι' ους λόγους εξέθεσα

είναι επιβεβλημένη.

Ηχθην εις την απόφασιν διαχωρισμού θέσεως, εκ συναισθήσεως των ιστορικών μου ευθυνών, ουχί μόνον ως στρατιωτικού ηγέτου του τετραετούς νικηφόρου Κυπριακού απελευθερωτικού αγώνος, διαπιστούντος μετά βαθυτάτης του λύπης, σφάλματα και παρεμβάσεις, αι οποίαι παρακωλύουν την δημιουργίαν των απαιτούμένων προϋποθέσεων της επιτυχίας του έργου το οποίον ανέλαβε με πλήρη συνείδησιν ευθύνης".

Ο Παπανδρέου έκαμε μια τελευταία προσπάθεια να διορθώσει τα πράγματα, αλλά ο Στρατηγός Γρίβας είχε ήδη πάρει τις αποφάσεις του: Θα ερχόταν στην Κύπρο μυστικά όπου οι πληροφορίες ανέφεραν περί αποβάσεων **900** Τούρκων στρατιωτικών με ελαφρύ οπλισμό στις περιοχές των Κοκκίνων-Μανσούρας και την Καρπασία.

Τελικά η Κυβέρνηση Παπανδρέου έδωσε τη συγκατάθεση της και ο Στρατηγός Γρίβας αναχώρησε από την Αθήνα μυστικά για την Κύπρο.

Τη συγκατάθεση της Αθήνας για μυστική κάθοδο του αποκάλυψε αργότερα ο Στρατηγός σε επιστολή του με άλλη ευκαιρία προς τον Υπουργό Εθνικής Αμυνας της Ελλάδας από την Κύπρο όπου βρέθηκε και στην οποία τόνισε ότι " την **9ην Ιουνίου 1964**, οι Υπουργοί κ.κ. Σταύρος Κωστόπουλος και Πέτρος Γαροφαλιάς με επεσκέφθησαν εις την οικίαν μου και μου ανεκοίνωσαν ότι δύναμαι να αναχωρήσω κρυφίως διά Κύπρον, ως είχον ζητήσει προηγουμένως..."